

Від автора

Якщо захочете пізнати непохитну правду землі України, то мандруйте в гори. У гори Карпати, які віддавна українці сприймають як справжній оберіг західного кордону.

Якщо ж забажаєте досхочу помилуватися говіркою місцевих горян, вслухатися у ритми їхніх запальних танців і милозвучні мелодії пісень, замислитися над розповідями, у яких оживають зорі, місяць і сонце, то лишень у Карпатах вам пощастить задовольнити всі ці бажання.

Бо тут упродовж тисячоліть мешкають люди дивовижної вдачі, сильні духом, славні своєю непокорою перед ворогами, заповзятливі й охочі до цікавої розмови, веселощів і жартів, самобутніх танців, у ритмах яких здатна здригнутися земля, небо й увесь Всесвіт.

Та найбільше полюбляють наші горяни оповідати билиці – історії, які відбувалися у їхніх краях насправді. От хіба що з плином часу набули ці оповідки одробину вигадки і фантазії, яких додали самі оповідачі, переймаючи їх з діда-прадіда.

А й справді, хтось цілком слушно зауважив: брехні не місце в горах. Адже маски будь-якого обману розбиваються вщент об їхній кам'янистий характер.

Тож на сторінках цієї книжки прочитаєте про містичного Юра, якому вдалося залишитися в пам'яті односель-

ців із Микуличина неприступним мольфаром, або ж юного Олешка, родом із Добромиля, який у пошуках втраченого кохання перетворився на доброго віщуна для всіх закоханих пар, упізнаєте чудові мелодії, які й досі лунають поміж карпатських гір зі струн чарівних цимбал, що прагнуть з'єднати молоді серця у найвищому почутті любові. Гортаючи сторінки, переконаєтеся в тому, що лише в Карпатах можна осягнути всю велич і щирість людських почуттів та життєвої правди.

А ще на вас, дорогі читачі, у книзі чекають досі не розгадані таємниці, які не перестають жити в загадках вілли «Анни», що в бойківському високогір'ї, і палацу Реїв, який розкішно видніється на пагорбах карпатського передгір'я Південно-Східної Галичини, і таїна Свірзького озера та гончарів із Гавареччини. Усі ці неймовірні історії не перестають дивувати і бентежити щоразу новими домислами, які ревно плекають і без упину продовжують збагачувати цікавими подіями мешканці вічнозелених Карпат і Прикарпаття.

Усе це – світ, який у своїй дивовижі не перестає манити, вабити та полонити кожного, хто хоча б на мить зануриться в нього.

А пізнавши зміст цих історій і зустрівшись з героями невігаданих билиць-оповідей, кожен вкотре зможе переконатися в тому, яка багата культура нашого народу. І в цьому багатстві й самотності витає його незборимий дух вічності та безсмертя...

Юрове весілля

1.

Старовинне карпатське село Микуличин, що простяглося між гір звивистим вужем, не спало всю ніч. З хати в хату ширяла одна звістка, яку кожен передавав у власній інтерпретації, додаючи до основного змісту свої уточнення і домисли, що, зрештою, було не дивно, бо люди доокруж славилися творчою вдачею до співу, танцю, гри на музичних інструментах і фантазійних розповідей стародавніх легенд.

Проте подія, що сталася в селі минулого дня, аж ніяк не належала до вигадок і містики, а лише бентежила кожного, хто про неї оповідав, а ще більше – тих, хто слухав.

У хаті, що самотньо стояла на одній із вершин Микуличина, помер старий Юр. Він був доволі поважного віку – дев'яносто три роки, і, на перший погляд, здавалося б, ну що ж тут такого? Жив, та й помер, ще б іншому Господь дарував таких щедрих років.

Усе б воно так, якби той Юр не наводив жах на микуличинців упродовж усього життя. Боялися його люди, адже був мольфаром. Умів розганяти хмари під час нескінченних карпатських злив і затьмарювати ними сонце, коли мав поганий настрій. Умів, дивлячись на людину, по очах прочитати долю і скерувати її у будь-яке русло, яке йому захотілося. Тож не одного зробив щасливим, а ще більше, хто не припав йому

до вподоби, – нещасним. Про нього подейкували, що знає мову самого сатани і вночі під покровом повного місяця не гасить свічки у своїй хаті, бо веде з ним розмову.

Інші розповідали про те, що коли на третій день після народження хотіли його охрестити і назвати Юрієм, він, у мить хрещення, випав з рук хресної повитухи і, падаючи, надламав тонкий дерев'яний хрест у руках священника. Відтак микуличинці почали називати його скорочено – Юр.

Про смерть Юра люди довідалися тоді, коли з комина його хати три дні не йшов дим, який зі сходом сонця завжди здіймався над хатою. Та й стара Текля, котра жила метрів зо триста на діл від Юрової хати і час від часу відвідувала його, позаяк, окрім неї, він нікого до себе не впускав, уже тиждень як сказала, що, мабуть, вмирати буде Юр, бо був вже слабкий.

Поодинці ніхто не наважувався піднятися й увійти до Юрової хати. Однак Текля здійняла такий переполох на все село, що десять молодих міцних парубків наважилися винести на пагорб домовину, щоб перекласти в неї тіло небіжчика і знести його та поховати на сільському цвинтарі.

Підійшовши до хати, молодики припишкло відчинили двері, які, незважаючи на свою прадавність, не видали ні найменшого скрипу. У сінях було темно і вогко, лиш розкидане по підлозі сіно ледь перебивало запах гнилої.

Зайшовши до світлиці, молодики побачили довгу і широку скриню, яка слугувала господареві водночас за ліжку. Скриня була застелена цупкою широкою рядниною, на якій лежав Юр з розплющеними очима, у котрих застиг змертвілий погляд, що моторошно зустрічав кожного прийдешнього.

Здавалося, що Юр підготувався до власної смерті, бо був одягнений у чисту льняну сорочку і гачі. Поруч на ослінчику лежала барвиста, проте дещо засмальцьована за роки крисаня, під ослінчиком – майже нові постолі. Вираз його обличчя був сумирний. Руки складені на животі, а на столі стояла уже всім відома свічка, яка згорбилася від часу і пожовкла, зрештою, як і сам небіжчик.

Чоловіки перехрестилися, тричі промовили «Отче наш» та «Богородице Діво», проте ніхто не наважився підійти до небіжчика і закрити йому очі. Так, не торкаючись тіла, взялися за кінці ряднини і переклали покійника в труну, поклавши йому на груди крисаню, а в ногах – постолі. Нашвидкуруч накрили домовину віком і ще швидше, ніби боячись чогось непоправного, забили цвяхами віко, аж тоді, не змовляючись, переглянулися між собою, надягли крисані та почали виносити труну з хати. Перед цим ніхто не хрестився і не промовляв молитви, бо небіжчик лежав у труні, а в хаті не було ані образу, ані Біблії.

Зносячи домовину в долину села, хлопці думали, що попарно будуть четвірками змінювати один одного, проте ноша виявилася такою непомірно важкою, що всі десятеро, міцно переплівшись руками за плечі один одного, важкою і дуже повільною ходою заледве, упродовж тривалого часу дійшли до містка через Прут.

Здавалося, що перенести тіло через міст уже не стане сили. Піт укрив чоло хлопців, ноги майже не слухалися, і хода ставала якоюсь хиткою. Та тільки-но річка залишилася позаду, труна враз стала, мов пір'їна. Хлопці, з несподіванки, аж випросталися, а Микола, що ніс труну в головах, промовив: «То вода забрала всю нечисту силу Юра».

Від річки до цвинтаря було недалеко. Хлопці швидко викопали яму за задньою огорожею цвинтаря, опустили в неї домовину, а коли закінчували засипати могилу, побачили сільського пароха отця Василя. Він підійшов до свіжої могили і, дочекавшись кінця роботи, встромив посередині осиковий кілок, при цьому щось тихо і незрозуміло промовляючи. Лишень наприкінці речення можна було почути: «Нехай нечиста сила навічно придасться землі й у світ не виходить». По тих словах усі мовчки розійшлися.

За всім цим із призьби своєї хати, покурюючи файку, мовчки спостерігав посивілий тесля Ярема Дарчук. Труна, в якій ховали Юра, була витвором його рук. Її він майстерно витесав як єдиний дарунок своєму давньому кривднику.

2.

Хата літнього гуцула Яреми Дарчука стояла на самісінькому березі Пруту. Добра була хата, бо сам Ярема замолоду був вправним теслею і звів у ближніх селах не одну будівлю. Усі збудовані Дарчуком хати вирізнялися якоюсь особливою конструкцією, тож не були схожими одна на одну.

Будуючи власну оселю, Ярема вкладав у неї увесь свій непересічний хист і розум майстра. Адже ця хатина стала єдиним його весільним віном на власне весілля, коли, одружуючись з молодницею Оленою, міг подарувати їй лишень витвір власних рук і нічого більше. Сталося так у Яреминому житті, що в шістнадцять років він зостався круглим сиротою. Батьків Мирона і Марію настигла нагла смерть – забила блискавка, коли поспіхом, рятуючись від бурі, що